

Програма ромської мови для 1- 2 класів закладів загальної середньої освіти розроблена в контексті цілей реформування сучасної української освіти, трансформації її змісту, яке передбачає якісні зміни у навчанні предметів мовно-літературної галузі, її спрямування на формування важливих ключових і предметних компетентностей.

Перспективним завданням у ході реалізації моделі багатомовної освіти є подальше упровадження цієї програми у практику закладів загальної середньої освіти України та розробка методико-дидактичного супроводу шкільного навчання ромської мови.

ВИКОРИСТАННЯ ЗІСТАВНОГО МЕТОДУ В БАГАТОМОВНОМУ НАВЧАННІ

В.В. Снегір'ова,
кандидат педагогічних наук

У процесі констатувального етапу педагогічного експерименту наукового дослідження «Науково-методичне забезпечення реалізації моделі багатомовної освіти у закладах загальної середньої освіти з навчанням мов корінних народів і національних меншин» було визначено пріоритетні методи інтегрованого навчання мов. Одним із них є зіставний метод.

Зіставний метод у процесі багатомовного навчання реалізується з опорою на рідну мову учнів. У процесі моделювання уроку вчитель має враховувати типологічну спорідненість або відмінність виучуваних мов. У першому випадку учень / учениця переносить за аналогією уміння та навички словотворення, конструювання та трансформації речень рідною мовою в нові умови спілкування. У другому – розбіжність між М1 та М2 вимагає корекції автоматизованих умінь або створення нових. Знаючи специфіку рідної мови учнів (порівняно з другою або третьою) та пов'язані з нею можливі труднощі, учитель має подати навчальний матеріал у тій послідовності і з таким підбором вправ, які допоможуть подолати ці труднощі.

Навчання М2 з опорою на рідну мову реалізується переважно в двох формах: а) відбір і опрацювання навчального матеріалу з метою попередження можливої *інтерференції* рідної мови; б) систематичне зіставлення особливостей рідної й інших виучуваних мов з метою актуалізації *транспозиції*.

З метою попередження змішування мов використовується *прийом переключення мовних кодів*. Учитель має керувати цим процесом: без визначеної мети не переходити з однієї мови на іншу, чітко фіксувати моменти переходу («А тепер сформулюйте питання українською мовою»; «Як це довести угорською мовою?»), «Переходимо на спілкування румунською мовою» тощо). Так учні навчаються свідомо переключатися з однієї мови на іншу, уникати хаотичного використання мов.

У контексті зіставного методу актуальною є *рецептивна технологія*, за допомогою якої реалізується навчання споріднених мов з використанням

інтегративного підходу на визначених стадіях («сім сит»): 1) інтернаціоналізмів; 2) аналогічних слів (загальнороманські, загальнослов'янські тощо); 3) звукових еквівалентів; 4) правопису та вимови; 5) синтаксичних структур; 6) морфосинтаксичних структур (граматичні явища, словозміни, словотвір); 7) префіксів і суфіксів, які змінюють лексичне значення слова. Через ці «сім сит» просіюється все, що може підлягати трансферу.

Рецептивна технологія сприяє інтенсифікації процесу навчання мов у контексті моделі багатомовної освіти. Особливо ефективна на початковому етапі для розвитку умінь читання й аудіювання одночасно на кількох мовах. Ця технологія не формує вмінь продуктивного мовлення, проте готує до нього.

У ході експерименту було виявлено, що зіставний метод активно використовується вчителями, водночас не усі вчителі експериментальних шкіл застосовують його системно. Рецептивна технологія майже не використовується у практиці вчителів-мовників і потребує адаптації до системи мовної освіти в Україні.

БАГАТОМОВНІСТЬ ГРЕЦЬКИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ ЯК ІСТОРИЧНА НЕОБХІДНІСТЬ І СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ОСВІТИ

*Є.К. Чернухін,
кандидат філологічних наук*

Багатомовність (поліглосія) як культурний феномен характерна для більшості територій з неоднорідним за етнічним складом населення і є провідним освітнім трендом сучасного глобалізованого світу. Внаслідок соціально-політичних чинників вона насамперед властива групам мовців, які перебувають під впливом або тиском іншої мовної культури.

Грецькі громади за нової доби (XVII–XIX ст.) зіткнулися з дилемою збереження або втрати національної самосвідомості й робили спроби заснування національних шкіл із вивченням рідної мови поряд із навчанням інших мов, створюючи в такій спосіб власну модель багатомовної освіти.

Грецькі громади України склали три лінгвістично різні групи: 1) емігранти з Балкан і Середземномор'я, 2) румеї, носії новогрецьких понтійських діалектів, і 3) тюркомовні уруми. Останні дві групи формувалися в середньовічному Криму, але були переселені до Надазов'я в 1778–1780 рр.

Громади емігрантів засновували школи, де грецька мова викладалася як предмет у межах системи російської шкільної освіти. За браком учителів і дітей самих греків школи швидко занепадали. Навчання грецької мови проходило за звичаєвими стандартами та допомагало учням триматися в межах світового грецького культурного простору. На початок ХХ ст. лишилася одна громадська грецька школа – Олександрівське училище в Ніжині.

В автономній Маріупольській окрузі школи були засновані в 1820-х рр. за зразками російських церковно-парафіяльних шкіл. На відміну від греків-емігрантів надазовські румеї й уруми не розуміли літературної грецької мови, а відтак вивчали